

ปัญหากฎหมายในการให้ความคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายผู้ต้องหาและพนักงาน
สอบสวนอันเนื่องจากการสอบสวนละเลยหรือล่าช้า*

LEGAL ISSUES IN PROTECTING THE RIGHTS OF VICTIMS, SUSPECTS, AND
INVESTIGATING OFFICERS DUE TO NEGLIGENT OR DELAYED
INVESTIGATIONS

ประสาท สามารถกุล

Prasat Samartkul

สถานีตำรวจภูธรโพธิ์ชัย, ประเทศไทย

Phonphisai Police Station, Thailand

Corresponding Author, E-mail: prasatsamartkui@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวน อันเกิดจากความล่าช้าและการละเลยในกระบวนการสอบสวนคดีอาญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่องของระบบกฎหมาย ระเบียบ และโครงสร้างการบริหารงานสอบสวน พร้อมเสนอแนะแนวทางปฏิรูปเพื่อยกระดับความยุติธรรมและความโปร่งใส ผลการศึกษาพบว่า การสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทยประสบกับปัญหาหลัก 4 ประการ ได้แก่ (1) พนักงานสอบสวนขาดความเป็นอิสระ เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายให้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับบัญชา และฝ่ายบริหาร ส่งผลให้มีการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือปกครอง (2) ความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 134 วรรคสอง ทำให้การใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนมีลักษณะกว้างขวางและอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา (3) ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสอบสวน โดยเฉพาะคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย มีความไม่สอดคล้องกันและเปิดช่องให้มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ ส่งผลต่อความโปร่งใสและความยุติธรรม (4) การขาดข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาสิ้นสุดของการสอบสวนตามมาตรา 143 ส่งผลให้เกิดการประวิงคดีโดยไม่จำเป็น จึงเห็นควรให้ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

* Received: 24 March 2025; Revised: 25 April 2024; Accepted: 3 May 2024

ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย มาตรา 134 วรรคสอง มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2523 และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2565 โดยเสนอให้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหา การสอบสวนเพิ่มเติม การกำหนดขอบเขตหน้าที่พนักงานสอบสวน และระยะเวลาของการสอบสวน ตลอดจนสร้างระบบตรวจสอบที่โปร่งใส ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการสอบสวนมีความเป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ อันเป็นรากฐานของกระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิ, ผู้เสียหาย, ผู้ต้องหา, พนักงานสอบสวน

Abstract

This academic article examines the legal issues surrounding the protection of the rights of victims, suspects, and investigating officers arising from delays and negligence in the criminal investigation process. Its primary objective is to analyze the deficiencies in the legal framework, administrative regulations, and investigative structures, while also proposing reforms to enhance justice and transparency. The findings indicate that Thailand's criminal investigation process faces four major challenges: (1) the lack of independence of investigating officers, who are placed under the authority of supervisory and executive branches, allowing political or administrative interference; (2) the ambiguity of legal provisions, particularly Section 134 paragraph two of the Criminal Procedure Code, which grants overly broad discretion to investigators and may result in the infringement of suspects' rights; (3) inconsistencies and conflicts in regulations, especially between the Royal Thai Police's directives and the Ministry of Interior's administrative rules, which permit misuse of authority and undermine transparency and justice; and (4) the absence of specific provisions regarding the time limit for investigations under Section 143, which contributes to unnecessary delays in legal proceedings. Accordingly, this study recommends amendments to the relevant laws and regulations, including the Criminal Procedure Code (Section 18, final paragraph; Section 134, paragraph two; and Section 143, paragraph two (a)), the Ministry of Interior's

Regulation B.E. 2523 (1980), and Royal Thai Police Order No. 419/2565. The proposed reforms involve establishing clear criteria for the notification of charges, procedures for supplementary investigations, delineation of the duties of investigating officers, and time limits for investigations, as well as introducing a transparent oversight mechanism. These measures aim to ensure that criminal investigations are fair, transparent, and efficient, thereby laying the foundation for a more trustworthy and sustainable justice system.

Keywords: Rights Protection, Victim, Suspect, Investigating Officer

บทนำ

กระบวนการสอบสวนคดีอาญา เป็นกลไกสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด การระบุตัวผู้กระทำความผิด และการให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพนักงานสอบสวนเอง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติพบว่า กระบวนการสอบสวนคดีอาญามีข้อบกพร่องหลายประการ ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของคู่กรณี รวมถึงความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม การสอบสวนที่ล่าช้า ขาดความเป็นอิสระ และการถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การดำเนินคดีไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง (คณิต ฦ นคร, 2549)

ปัจจุบัน กระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย เผชิญกับปัญหาทางกฎหมายหลายประการ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดี และการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้อง ปัญหาสำคัญได้แก่ การขาดความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายบริหาร ซึ่งอาจเปิดช่องให้เกิดการแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2568) การแทรกแซงดังกล่าว อาจนำไปสู่การสอบสวนที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลให้สิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาได้รับผลกระทบโดยตรง อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแจ้งข้อกล่าวหา เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคสอง ยังคงคลุมเครือในเรื่องมาตรฐานของพยานหลักฐาน ที่ใช้ในการแจ้งข้อกล่าวหา ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา (ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, 2555)

นอกจากนี้ ระบบการควบคุมและกำกับดูแลการสอบสวนที่กำหนดโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย ยังขาดความสอดคล้องกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนและอาจเปิดช่องให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบ เช่น การให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และ ปลัดอำเภอ ในการควบคุมการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ทำให้การสอบสวนขาดประสิทธิภาพและขาดความเป็นอิสระ (กองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, 2538) อีกทั้งกฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของการสอบสวนไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดปัญหาการประวิงคดี ซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหา และสร้างภาระให้แก่พนักงานสอบสวนโดยไม่จำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2564)

เมื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายของประเทศอื่น พบว่า กระบวนการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทย ยังคงมีความแตกต่างจากประเทศที่มีระบบกฎหมายพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งกำหนดให้ตำรวจระดับชั้นต่าง ๆ มีอำนาจสอบสวนเบื้องต้นได้ทันที โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา อีกทั้งมีการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจนระหว่างตำรวจและพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งฟ้องและสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้เอง ซึ่งช่วยลดภาระของตำรวจและทำให้กระบวนการสอบสวนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (American Bar Association, 2025)

จากปัญหาดังกล่าว การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวน อันเนื่องมาจากความล่าช้าและการละเลยในการสอบสวนคดีอาญา โดยเน้นการพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับอำนาจและบทบาทของพนักงานสอบสวน ความไม่ชัดเจนของกฎหมายเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหา ความไม่เหมาะสมของระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และการขาดข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาสิ้นสุดของอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขกฎหมาย และปรับปรุงกระบวนการสอบสวนให้มีความเป็นอิสระ โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักนิติธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และช่วยให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรมมากขึ้น

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญา

จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี พัฒนาการ และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาโดยพนักงานสอบสวน รวมถึงหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนคดีอาญา พบว่า ปัญหาสำคัญในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาคือการดำเนินงาน

ที่ล่าช้าหรือการละเลยหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของทั้งผู้เสียหายและผู้ต้องหา รวมถึงกระบวนการยุติธรรมโดยรวม การสอบสวนคดีอาญาถือเป็นมาตรการของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคม โดยต้องดำเนินไปอย่างมีดุลยภาพระหว่างการรักษาสีทธิเสรีภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือพนักงานสอบสวนเอง การสอบสวนดังกล่าว มุ่งเน้นไปที่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด การระบุตัวผู้กระทำความผิด หรือการยืนยันความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนดำเนินการอย่างไม่มีประสิทธิภาพ อาจก่อให้เกิดความล่าช้าและความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังอาจส่งผลให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสม และผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิในการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมตามที่กฎหมายกำหนด

พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานอย่างรอบด้าน โดยไม่เพียงแต่มุ่งเน้นไปที่พยานหลักฐานที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหาเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงพยานหลักฐานที่อาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีอาญา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนและปราศจากอคติ การรวบรวมพยานหลักฐานต้องดำเนินไปตามหลักวิชาการและกฎหมาย เพื่อให้มั่นใจว่าหลักฐานที่ได้มานั้นมีความน่าเชื่อถือ และสามารถใช้ในการพิจารณาคดีได้อย่างถูกต้อง โดยหลักสำคัญของการสอบสวน คือการรับฟังข้อมูลจากทุกฝ่าย มิใช่พิจารณาเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักภาวะวิสัย (Objectivity) ที่ระบุว่า การสอบสวนต้องปราศจากอคติและการแทรกแซงจากอิทธิพลภายนอก (คณิต ณ นคร, 2549)

วัตถุประสงค์หลักของการสอบสวนคดีอาญา คือการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและนำตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งพยานหลักฐานจะต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายและมีความน่าเชื่อถือ หากพยานหลักฐานได้มาโดยมิชอบหรือไม่มีความเชื่อมโยงทางตรรกะเพียงพอ ย่อมไม่สามารถนำไปใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อิสสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, 2555) พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ อาจรวมถึงพยานหลักฐานที่เกิดจากการบังคับ ข่มขู่ หรือกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ศาลไม่สามารถรับฟังเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ นอกจากนี้ เพื่อป้องกันการแทรกแซงและการใช้อิทธิพลในการสอบสวน จำเป็นต้องมีหลักประกันในความเป็นอิสระและความเป็นกลางของพนักงานสอบสวน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ หากประชาชนมีความเชื่อมั่นในความยุติธรรมของกระบวนการสอบสวนคดีอาญา ย่อมช่วยส่งเสริมความสงบเรียบร้อยในสังคม อันเป็น

หน้าที่สำคัญของรัฐในการธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ การปฏิรูปกระบวนการสอบสวนให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างระบบยุติธรรมที่ประชาชนสามารถไว้วางใจได้

ข้อบกพร่องของกระบวนการสอบสวนคดีอาญาและแนวทางแก้ไข

จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีข้อบกพร่องที่ควรได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหัวหน้าพนักงานสอบสวน ในการให้ความเห็นทางคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายบริหาร และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในระบบบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ส่งผลให้เกิดการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ นักการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งอาจขัดต่อหลักนิติธรรมและความยุติธรรม ทำให้การดำเนินคดีขาดความเป็นอิสระและความโปร่งใส นอกจากนี้ การแทรกแซงจากบุคคลภายนอก ยังอาจส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือการใช้อำนาจในทางมิชอบ ซึ่งส่งผลเสียต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมในระยะยาว (ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์, 2555)

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรการควบคุมและตรวจสอบกระบวนการสอบสวน แต่ยังไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของหัวหน้าพนักงานสอบสวนที่ชัดเจน ส่งผลให้บางกรณีบุคคลที่ไม่มีประสบการณ์ด้านการสอบสวนเข้ามาใช้อำนาจสั่งการ ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่เป็นธรรมและความโปร่งใส อีกทั้งข้อบังคับและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ยังเปิดช่องให้เกิดการแทรกแซงจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนโดยตรง ซึ่งกระทบต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรม การที่ไม่มีความมาตรฐานกลางสำหรับคุณสมบัติของหัวหน้าพนักงานสอบสวน อาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการทำงาน และนำไปสู่ความไม่สม่ำเสมอในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วน (สมศักดิ์ นวรัตน์, 2563)

ปัญหาดังกล่าว ยังขยายไปถึงการตีความและการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา 134 วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่าการแจ้งข้อกล่าวหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควร แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานมากเพียงใด จึงถือว่ามีหลักฐานตามสมควร ทำให้เกิดความคลุมเครือและเปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขตที่แน่ชัด ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหา ความคลุมเครือนี้อาจนำไปสู่การใช้ดุลพินิจอย่างไม่เป็นธรรม เช่น การแจ้งข้อกล่าวหาโดย

อาศัยพยานหลักฐานที่อ่อนเกินไป หรือในทางกลับกัน อาจมีการละเลยไม่แจ้งข้อกล่าวหา แม้จะมีพยานหลักฐานเพียงพอแล้ว ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกระบวนการยุติธรรม

อีกทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ที่ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม โดยไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการประวิงคดีโดยไม่จำเป็น เนื่องจากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาที่ไม่สุจริต อาจใช้ช่องทางนี้เพื่อถ่วงเวลาการพิจารณาคดีให้ล่าช้า ส่งผลต่อสิทธิของคู่ความและเพิ่มภาระให้กับพนักงานสอบสวน การที่ไม่มีการกำหนดแน่ชัดว่าการสอบสวนของพนักงานสอบสวนสิ้นสุดลงเมื่อใด เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินคดีขาดประสิทธิภาพ (สมศักดิ์ นวรัตน์, 2563)

นอกจากนี้ ในบางกรณี การสั่งสอบสวนเพิ่มเติมโดยไม่มีขอบเขตแน่ชัด อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา หากมีการสอบสวนที่ยืดเยื้อโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีการร้องขอให้สอบสวนเพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยไม่คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม (เปรียบเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1024/2562 ซึ่งพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมที่เกินสมควร และอาจเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการพิจารณาคดี)

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการสอบสวนคดีอาญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม เห็นควรให้มีการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญาควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย มาตรา 134 วรรคสอง มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 419/2565 เรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการสอบสวนคดีอาญา โดยเฉพาะการกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ โดยปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร รวมถึงกำหนดมาตรฐานคุณสมบัติของหัวหน้าพนักงานสอบสวน เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในด้านการสอบสวนโดยตรง ตลอดจนปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น ในเรื่องขอบเขตการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เพื่อให้กระบวนการสอบสวนเป็นไปอย่างรวดเร็ว เที่ยงธรรม และสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่ายได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดเกี่ยวกับระยะเวลาการสอบสวน และวิธีการตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน เพื่อให้มั่นใจ

ว่ากระบวนการสอบสวนเป็นไปตามหลักนิติธรรม และไม่เกินไปเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ

การปฏิรูปกระบวนการสอบสวนคดีอาญา: ปัญหาและแนวทางแก้ไข

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาและพนักงานสอบสวน อันเนื่องมาจากกระบวนการสอบสวนคดีอาญาที่ล่าช้าหรือถูกละเลย พบว่า มีความไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสมของบทบัญญัติในกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้พนักงานสอบสวนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ ซึ่งกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนเอง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยสามารถระบุประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขได้ ดังนี้

1. ปัญหาพนักงานสอบสวนขาดความเป็นอิสระ

1.1 การแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา

การสอบสวนคดีอาญา เป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างเป็นอิสระและปราศจากการแทรกแซงใด ๆ อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติพบว่า พนักงานสอบสวนมักถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 วรรคท้าย ซึ่งระบุว่า “ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาราชการแทน” บทบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้ผู้บังคับบัญชามีอำนาจในการแทรกแซงการสอบสวน เช่น การสั่งสอบสวนเพิ่มเติมโดยไม่มีความจำเป็น หรือการให้ความเห็นทางคดีโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มพรรคพวก มากกว่าความยุติธรรม ซึ่งอาจส่งผลให้การสอบสวนล่าช้าและเกิดความไม่เป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561)

แนวทางแก้ไข

เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ควรแก้ไขมาตรา 18 วรรคท้าย ให้กำหนดให้การสอบสวนเป็นการดำเนินการโดยองค์คณะ ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนหัวหน้างาน และพนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวน โดยให้ทุกฝ่ายร่วมกันพิจารณาและมีความเห็นทางคดีตามหลักการเสียงข้างมาก พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีความเห็นแย้งได้ กรณีที่มีความเห็นขัดแย้งกัน ควรกำหนดให้ใช้

แนวทางที่เป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหาน้อยที่สุด เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและรักษาความเป็นธรรมในกระบวนการสอบสวน

หากมีการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้เหมาะสม จะช่วยลดการแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาที่ไม่สุจริต ทำให้พนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการสอบสวนได้อย่างเป็นอิสระ ป้องกันการใช้ดุลพินิจโดยไม่เป็นธรรม และช่วยให้กระบวนการสอบสวนดำเนินไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเที่ยงธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวน ซึ่งจะส่งเสริมให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีความน่าเชื่อถือและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากขึ้น

1.2 การขาดความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนจากการแทรกแซงขององค์กรภายนอก

การแทรกแซงจากองค์กรภายนอก โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่กระทบต่อความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน ส่งผลต่อความยุติธรรมทางอาญาและสิทธิของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สาเหตุหลักมาจากโครงสร้างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ โดยตำแหน่งนี้ถูกแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี และสามารถถูกสั่งย้ายไปปฏิบัติราชการที่สำนักนายกรัฐมนตรีได้ ส่งผลให้เกิดการครอบงำจากฝ่ายการเมือง และลดทอนความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน

แนวทางแก้ไขควรมุ่งไปที่การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานสอบสวน แยกพนักงานสอบสวนออกจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำหนดคุณสมบัติที่แตกต่างจากตำรวจทั่วไป และวางระบบตรวจสอบที่เป็นอิสระ เพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรมและความเป็นธรรมในกระบวนการสอบสวน

แนวทางแก้ไข

เพื่อให้กระบวนการสอบสวนมีความโปร่งใสและเป็นธรรม ควรจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลพนักงานสอบสวนโดยเฉพาะ เช่น องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีสถานะเช่นเดียวกับศาลและอัยการ นอกจากนี้ ควรมีกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติองค์กรพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการกำกับดูแลจากฝ่ายบริหารโดยเด็ดขาด องค์กรดังกล่าวควรมีลักษณะคล้ายกับคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) หรือคณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) ที่มีบทบาทในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนอย่างเป็นอิสระและปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก

หากมีการแก้ไขโครงสร้างและกลไกกำกับดูแลดังกล่าว ย่อมช่วยเสริมสร้างหลักประกันในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนให้มีความเป็นอิสระ ลดการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง และส่งเสริมความยุติธรรมทางอาญาให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมได้อย่างแท้จริง

2. ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายในการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหา

ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคสอง ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนว่า “การแจ้งข้อกล่าวหาให้กับผู้ต้องหาทราบตามวรรคหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ตามสมควรว่า ผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา” ซึ่งหมายความว่า พนักงานสอบสวนต้องมีพยานหลักฐานตามสมควร เพื่อยืนยันว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา หากไม่มีพยานหลักฐานตามสมควรแล้ว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาโดยเด็ดขาด

อย่างไรก็ตาม ข้อความดังกล่าวไม่ได้กำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าพยานหลักฐานในระดับใด จึงถือว่า “เพียงพอตามสมควร” ส่งผลให้พนักงานสอบสวนมีดุลพินิจอย่างกว้างขวางในการแจ้งข้อกล่าวหา โดยไม่มีระเบียบข้อบังคับหรือแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้ดุลพินิจที่แตกต่างกันในแต่ละกรณี และอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ (ศาสตรา โตอภัย, 2565)

แนวทางแก้ไข

เพื่อให้การแจ้งข้อกล่าวหาเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน และลดปัญหาการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบธรรม ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 134 วรรคสอง โดยเสนอให้ปรับแก้ข้อความเป็น “การแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบตามวรรคหนึ่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุอันสมควรในการออกหมายจับของศาล ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา”

การแก้ไขดังกล่าว จะช่วยกำหนดกรอบการพิจารณาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ให้มีมาตรฐานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ ลดปัญหาการใช้ดุลพินิจที่ไม่เป็นธรรม อีกทั้งยังช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ได้รับกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม และทำให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความรวดเร็วและโปร่งใสมากขึ้น สามารถป้องกันไม่ให้พนักงานสอบสวนอาศัยความไม่ชัดเจนของกฎหมายในการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยให้กระบวนการสอบสวนดำเนินไปอย่างมีมาตรฐานที่แน่นอนและยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหาระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนไม่เหมาะสม

ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2556 ว่าด้วยมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ได้กำหนดกรอบระยะเวลาการสืบสวนสอบสวนคดีที่ไม่มีตัวผู้ต้องหาไว้ในข้อ 3 โดยระบุว่า “ในคดีทั่วไปต้องทำการสืบสวนสอบสวนไม่น้อยกว่า 3 เดือน และในคดีอุกฉกรรจ์ต้องทำการสืบสวนไม่น้อยกว่า 1 ปี นับแต่ได้รับคำร้องทุกข์” ซึ่งไม่มีความชัดเจนแน่นอนว่ากำหนดระยะเวลาสูงสุดในการสอบสวนคดีดังกล่าวควรเป็นเท่าใด (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2568) นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ออกข้อบังคับว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 12 ซึ่งให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอ ในการเรียกตรวจสอบสำนวนการสอบสวน เข้าควบคุมการสอบสวน รวมถึงสั่งการเปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนได้ (กองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, 2538) ซึ่งการแทรกแซงของฝ่ายปกครองนี้อาจส่งผลให้กระบวนการสอบสวนขาดความเป็นอิสระ ถูกอิทธิพลของบุคคลหนึ่งคนใดครอบงำ และนำไปสู่การใช้อำนาจโดยพลการ ส่งผลให้การสอบสวนล่าช้าและขาดความเป็นธรรม

แนวทางแก้ไข

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นควรให้มีการปรับปรุงคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 โดยแก้ไขข้อ 3 เป็น “...ในคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด กรณีคดีทั่วไปให้ทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันเป็นเวลา 3 เดือนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 6 เดือน กรณีคดีอุกฉกรรจ์ให้ทำการสืบสวนติดต่อกันเป็นเวลา 1 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 3 ปี” การกำหนดระยะเวลาขั้นสูงดังกล่าวจะช่วยให้กระบวนการสอบสวนเป็นไปอย่างมีกรอบที่แน่นอน ลดความล่าช้าโดยไม่จำเป็น

นอกจากนี้ ควรยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ข้อ 12 ที่ให้อำนาจฝ่ายปกครองเข้าควบคุมการสอบสวน เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ออกคำสั่งที่ 419/2556 เพื่อควบคุมและกำกับดูแลพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจโดยตรง ซึ่งทำให้เนื้อหาของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2523 ขัดแย้งกับแนวทางการปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 1) ได้วินิจฉัยไว้แล้วในเรื่องเสร็จที่ 66/2553

นอกจากนี้ กฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่น นอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติมใน พ.ศ. 2555 ได้จำกัดอำนาจของฝ่ายปกครองในการสอบสวนคดีอาญาให้เหลือเพียง 16 ประเภท เช่น กฎหมายว่าด้วยกองรักษาดินแดน กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ เป็นต้น (คณะกรรมการ

กฤษฎีกา คณะที่ 1, เรื่องเสร็จที่ 216/2559) จึงเป็นการยืนยันว่าฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาอื่นนอกเหนือจากประเภทที่กำหนด และไม่มีอำนาจในการควบคุมหรือสั่งการพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจอีกต่อไป

หากมีการแก้ไขคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 419/2556 และยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ข้อ 12 จะช่วยให้กระบวนการสอบสวนมีความเป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายปกครอง ลดปัญหาการใช้อำนาจโดยมิชอบ และส่งเสริมให้กระบวนการสอบสวนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม อีกทั้งยังช่วยคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนให้ได้รับความยุติธรรมตามกฎหมาย

4. ปัญหาการขาดข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาสิ้นสุดของอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวน

ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ได้กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบต่อการสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยมีอำนาจพิจารณาสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา รวมถึงสั่งให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวไม่ได้บัญญัติถึงระยะเวลาสิ้นสุดของอำนาจและความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานอย่างชัดเจน ซึ่งเปิดโอกาสให้เกิดการประวิงคดี อันอาจนำไปสู่ความล่าช้าและกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนเอง

แนวทางแก้ไข

จากปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ดังนี้

1. แก้ไขมาตรา 143 วรรคหนึ่ง “เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนไว้พิจารณาแล้ว ความรับผิดชอบในการสอบสวนจะตกอยู่ที่พนักงานอัยการ และอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนจะสิ้นสุดลง”

2. แก้ไขมาตรา 143 วรรคสอง (ก) “พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ไปปฏิบัติหน้าที่สอบสวนเพิ่มเติมเฉพาะในกรณีที่มีพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญต่อคดี ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงผลของการพิจารณาสั่งคดีของพนักงานอัยการ หรือในกรณีที่จำเป็นต้องมีการซักถามพยานเพื่อพิจารณาสั่งคดีต่อไป ทั้งนี้ ห้ามมิให้พนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติมนอกเหนือจากกรณีดังกล่าว”

การกำหนดขอบเขตอำนาจและระยะเวลาสิ้นสุดของพนักงานสอบสวนให้ชัดเจน จะช่วยลดปัญหาการประวิงคดี และป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ช่องว่างของกฎหมาย ในการยืดระยะเวลาการสอบสวนโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และพนักงานสอบสวนเอง ตลอดจนทำให้กระบวนการสอบสวนคดีอาญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรมยิ่งขึ้น

สรุป

กระบวนการสอบสวนคดีอาญา เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการยุติธรรม โดยมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลายประการในกระบวนการนี้ ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้เกี่ยวข้องและสร้างความไม่เชื่อมั่นต่อระบบยุติธรรม ปัญหาหลัก ได้แก่ การขาดความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวน ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาในระบบราชการ อาจถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหารหรือผู้มีอิทธิพล ทำให้ขาดความโปร่งใส ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย โดยเฉพาะเกณฑ์การแจ้งข้อกล่าวหา ที่เปิดช่องให้ใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ ความไม่เหมาะสมของระเบียบข้อบังคับ เช่น คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ไม่มีกรอบเวลาชัดเจน และอำนาจของฝ่ายปกครองที่อาจแทรกแซงการสอบสวน การขาดข้อกำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาสิ้นสุดของการสอบสวน ทำให้การดำเนินคดียืดเยื้อและกระทบสิทธิของคู่กรณี แนวทางแก้ไข ควรปรับปรุงกฎหมาย ให้พนักงานสอบสวนมีอิสระจากการแทรกแซง กำหนดมาตรฐานคุณสมบัติของหัวหน้าพนักงานสอบสวนให้มีความเชี่ยวชาญ ปรับปรุงหลักเกณฑ์การแจ้งข้อกล่าวหาให้ชัดเจน กำหนดกรอบเวลาการสอบสวน และแบ่งอำนาจระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการให้เหมาะสม เพื่อให้กระบวนการสอบสวนมีประสิทธิภาพและอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กองการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง. (2538). *ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรมการปกครอง.
- คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. (2555). *การสอบสวน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.

- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2561). อำนาจและดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 47(2), 225-248.
- ศาสตรา โตภัย. (2565). หลักการแจ้งข้อกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. *วารสารกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม*, 29(3), 2565, 89-112.
- สมศักดิ์ นวรัตน์. (2563). *หลักกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญา*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2563). *มาตรการควบคุมและตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2568 จาก <https://www.royalthaipolice.go.th>.
- American Bar Association. (2021). *Prosecutorial investigations*. Retrieved March 11, 2025, from <https://shorturl.asia/2i8IL>.